מגבה גביהי דעליות. משום הכי בעי דפשיטא ליה להש"ס דשמירת כהנים הס [ו] בגבוה כדבעינן לפרושי לקמן מקרא [ב] משום הכי בעי עליות ממש הוו. כל עליות שבהש"ס שהבית מתחיה לשום תשמיש הוא נעשה להבית [ג] אבל הכא אפילו בלא תשמיש דלמטה היו לריכים להיות [ד] בגבוה משום הכי קא בעי עליות ממש ותשמיש למטה כדרך עליות שהתשמיש למטה [ה] בבית: **או דלמא.** לא היו לריכים למטה בבית אלא לשמירת כהנים בעבור [מ] תהיה בגובה משום הכי בנאום על גבי מקום גבוה שבעזרה או על גבי עמודים אבל עליות [ג] תשמיש לא שתהא תשמיש למטה: **ת"ש שבלפון שער רו'.** משנה היא במסכת מדות וריש"א דמשנה הכי איתא [ז] שערים היו בעזרה שפתוחים לעזרה שלשה בלפון ושלשה בדרום ואחד במזרח דרך כניסה לעזרה. שבדרום שער הדלק על דרך אותו שער מביאין עלים למזבח ושני לו שער הבכורות דרך אותו שער מביאין בכורות למזבח שלישי לו שער המים ע"ג אותו שער נעשה כמין חקיקה אמה על אמה ברום שלש אמות [ד] והמשיכן לתוכן מעין עיטה וכן מפורש ביומא (דף לא.) [ח] זה בית הטבילה שהזכירו למעלה [ט] **יא)** דחד היה על גבי שער [י] ואותו בית הטבילה הי' בארץ דהרבה בתי טבילה הוו לזורך כהנים. שבמזרח שער ניקנור שם הלוים שעשה אותו שער ניקנור שמו ודרך אותו שער נכנסים לעזרה ושתי לשכות היו לו אחת מימינו ואחת משמאלו אחת לשכת פנחס המלבש ואחת לשכת עושי חביתין שמתקנין שם מנחות [יא] הנכנסות במחבת ונאפות שמה. שבלפון שער הילוך אותו בנין היה בנוי בעזרה ועליות לא נתקדשו ופתח של בית הילוך היה פתוח [יב] לחול לבר הבית מדקתני ופתח היה לו [יד] לחול אלמא בעזרה היה מקלת הבנין: **כמין אכסדרא היה.** אותו בית למטה פרולה מרוח אחת כאכסדרא דבי רב [ו] שפרולה מרוח אחת. א"נ בכל גלדין היא פרולה כמתם אכסדרות שפרולות מכל לד והבנין של מעלה בנוי על גבי עמודים: **שהכהנים שומרים למעלה ולוים למטן.** כלומר לכך עשאום על גבי אכסדרא לפי שלורך שמירת כהנים לריכה להיות בגובה אבל לוים ששומרים כמו כן מן הפסוק כדלקמן אין לריכין להיות שמירתן למעלה אלא למטה ואגב דלריך לו לומר ששמירת כהנים לריכה שתהא למעלה פירש לוים לא בעי למעלן אלא למטן. ומשני שומרי משמרת (משמרת) דקרא. הכי כתיב שומרי משמרת המקדש למשמרת: ז) **עלייות ממש.** שהיו בית תחתיהן או בלמא דגבוהות בעליות שהיו בנוים ע"ג תל: **מה"מ.** דהכהנים לוים שומרים במ"ל וגם שהכהנים למעלה ולוים למטה דת"ר וילון עליך ושרתוך וגו' ושמרו משמרתך בעבודתך כתוב מדבר שישמרו עמך במקום שאתה שומר: **או** אינו אלא בעבודתם. שישמרו הם במקומם בפ"ע וקרא הכי פירושו וילון עליך ותתבכרו עמך ותשמוך בזה שישמרו הישמור מה שהיה מוטל עליך לשמור ועשולה הם ישמרו במקומם בפני עצמם: **בשהוא** אומר. במקרא אחר ונלון עליך ושמרו את משמרת אהל מועד ולא כתיב ושמרו משמרתך: הרי עבודתם אמור. דמשמע מהאי קרא שישמרו בפ"ע: **בעבודתך** הכתוב מדבר. ומשמע שיהיו עמך ואתה עיקר והם טפילים: **הא** כילד וכו'. ג' שערים היה לו לבית המוקד וכו'. ומדקתני להו שערים אלמא גדולים היו ולריך כל חד מיניהו שישמור לחודיה: **פשש.** פתח קטן: **לבלוש** את העזרה. ויתפסו מתרגמינן ובלש היו נכנסין דרך אותו פתח קטן העומד אצל השער גדול לתפס על השומרים בעזרה ואם היו ישנים על משמרתם נקו אותם. ולא הי' פותחין את השער הגדול משנפתח ויסמכו ע"ז ושנו בגילה. ומייתי הך דר"י ומתוך דבריו שמעינן גדול היה מהיהו פתח קטן בגילו והיה לריך לשומרם. ולא"ת והיכי ס"ד למימר שהיה אומר לזה השער הא תמיריון לקמן דשומרי העזרה היו שומרים בחוץ ולא מבפנים כמו בהר הבית דלון שיהיה בעזרה [כו'] ולא היו יכולים לעמוד כל היום. ומית המוקד היה מלוי בקדש ולא אפשר לישב אצל השער הסתום לעזרה ויש לומר כשיללה לישב יתמלק קצת מן השער ויש בחוץ בחלוי ויש מעט ויצוחו: **אבר מלוי.** יין דגבי הדלי הוו קיימי כלומר כי מכווינים היו שערים זה כנגד זה אחד פתוח לבר הבית ואחד פתוח לעזרה ושומר אחד היה יכול לרחוה לכאן ולכאן כלומר בפרק במה מדליקין [דף לה.] והיה דוי למערב. ותו גבי הדלי הוה קיימי אותו הפתוח לעזרה היה עומד אצל קרן מזרחית פנוית ואותו שפתוח לבר הבית היה בחלוי אל כותל מזרחי מיד שמתחיל החול היו שמוכין זה לזה: **גזרתא** דאלעזר דאלעזר בהו לאלעזרתא. אבנים רחבות גזורות ומרובעות בולטין מן הכותל ולמעלה מהן בולטין אבנים אחרות קלת מן התחתונים ועולין מלאו לאלו במדרגה ועשים על כולם: ומי הוה מפלגי. וכי היה מפתחין את האבנים ומחליקין בעזרה דס"ל דאחר דבנו בכותל היה מפתחן ומחליקן. וי"מ ומי הוה מפלגי וכי היה תולקין האבנים אחד גדולה ואחד קטנה כדאמרת דלקמן בהו למלעיתא אלמא דתחתונים גדולים מהעליונים והא כתיב דבר שלמה מפע נבנה דמשמע כמו שהיו מפנין אותן מן הכר אבנים גדולות כך היו נותנין אותן בבנין. ומשני דמתקני ומייתי מאבראי אבני זוטרתא ואבני דבחוץ אבל בחוץ היו בנין קטנות מהן כדכתיב אבני י' אמות ואבני ח' אמות. ולאידך פי' מייתי לאיה שהיו עושין אבנים גדולות ואבנים קטנות דאחר אתלבם מן הכר פתחו ועשו מהן קטנות ומהן גדולות כפי הלורך: **ואמאי** נעיילי מטות. מטות של עץ מקורגס חבלים: **לאו** אורח הרעא לעיולי מטות. אבל כרים וכסתות אורח הרעא: **פרחי** כהונה איש כסותו בארץ. וה"ה לקטנים כרים וכסתות:

בית אבטינס ובית הניצוץ איבעיא להו עליות ממש הוו או דלמא דהוו [ט] גביהי מגבה כעליות תא שמע [י] דתנן [א] שבצפון שער הניצוץ [ב] כמין אכסדרא היה ועלייה בנויה על גבה שהכהנים שומרים מלמעלה והלוים מלמטה ופתח היה לו לחול מנא הני מילי דתנו רבנן [1] וילון עליך וישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר אתה אומר בעבודתך הכתוב מדבר או אינו אלא בעבודתם כשהוא אומר [2] ונלון עליך ושמרו לכל כליו ולכל עבודתו הרי בעבודתם אמור הא מה אני מקיים וילון עליך וישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר הא כיצד כהנים שומרים מלמעלה ולוים מלמטה בית המוקד כיפה ובית גדול היה: וחד (יא) [ג] שומר הוא דהוה בבית המוקד ורמינהי שני שערים היו בבית המוקד אחד פתוח לחיל ואחד פתוח לעזרה א"ר יהודה בזה שנכנסין לעזרה א) [ד] פשפש קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש העזרה אמר אביי כיון דגבי הדדי הוו קיימי סגי להו בחד שומר דוי להכא ודוי להכא מוקף רובדין של אבן רובדין מאי ניהו גזרתא דאצטבתא דסלקי בהו לאצטבתא ומי הוו מיפלגי אבנים והכתיב [3] והבית בהבנותו אבן שלמה וגו' אמר אביי [4] דמתקני ומייתי מעיקרא אבני זוטרתא ואבני רברבתא כדכתיב [4] אבני עשר אמות ואבני שמונה אמות: זקני בית אב ישנים שם: ואמאי [ה] לעיילי מטות אמר אביי [ו] לאו אורח ארעא לעיולי מטות לבית המקדש: **פרחי כהונה איש כסותו בארץ** [ז]: אמאי התם [3] קרי להו רובים הכא קרי להו פרחי

ומאי וילון עליך וישרתוך הכי קאמר ויתחברו עליך וישרתוך בני לוים שהיו נושאים בכתף המשכן וכל כליו והאי [ח] וילון שאתה עושה עיקר עבודה דהיינו עבודת מזבח והש ישרתוך שיהו נושאים המשכן בנסיעתן: **כשהוא אומר.** בבני לוי ושמרו את המשכן לכל כליו ולכל עבודתו דעבודתן של לוים היא משאם: **הא מה אני מקיים וילון עליך וישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר.** ולימדך הכתוב שיהו לוים טפלים בשמירתך כהנים למעלן ולוים למטן דת"ר: **וחד שימור הוא דהוה** [יא] **ליה לבית המוקד ורמינהי ב' שערים היו לו לבית המוקד.** הבנוי על גבי כיפה אחד פתוח לחול מנא לה דבר הבית ואחד פתוח לעזרה בחליו הבנוי בקדש ומדהוו שני שערים אלמא הוו שני שומרים לכל שער ושער הוי שומר ובלבד שישמש כניסה ויציאה. ואף על גב דאמרינן [ט] לשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול לשכת בית המוקד הואיל והוה ליה שני שערים אחד בקדש ואחד בחול הבנוי לקדש נמשך אחר פתחו והבנוי בחול נמשך אחר פתחו וכן מוכח ביומא (דף כה.) גבי לשכת הגזית דאמרינן דחליה בקדש וחליה בחול ואמרינן שמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול דאי סלקא דעתך פתח אחד היה לה ולקדש היה פתוח זקן היה יושב במערבה מי איכא והאמר מר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד [בלבד] ואי סלקא דעתך לחול היה פתוח ופתח אחר לא היה לו והאמר מר לשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול ואמן בעינן פייס במקום מקודש שנאמר [יב] בבית אלהים נהלך ברגש אלא שמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח לחול ואחד פתוח לקדש: **א"ר יהודה.** סיומא דההיא משנה היא. בזו שנכנסין בו לעזרה פשפש קטן היה לה פתח קטן במוך שער שבו נכנסים לבלוש את העזרה בלילה קודם תרומת הדשן לפי שאינם רוצים לפתוח שערי עזרה עד זמן עבודת תמיד שהוא יום וכן מוכח במתניתין [כח.] [יג] לאחר שהפיסו על תרומת הדשן דלשם בבית המוקד היו מפיסין נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס לעזרה נכנסו אחריו כו' עד שהיו מגיעים כו' הכל שלוש ומתני' דתמיד אליבא דר' יהודה דמדות: **אמר אביי כיון דגבי הדדי קיימי.** זה כנגד זה. אי נמי דסמיכי אהדדי: **דוי להכא דוי להכא.** בחד שומר סגי. דוי רוחה כמו חזיא דהוי דוי למערב (שבת דף לה.): **רובדין מאי ניהו גזרתא דאיצטבותא דסלקי בה לאיצטבותא.** שעולין על ידם למטות שהן בחומה כעין מטות. וקא סלקא דעתך דלאחר [יד] שנבנו בחומה חלקו את האבנים ועשו כמין איצטבותות ומשום הכי פריך ומי פלגי אבנים והא כתיב והבית בהבנותו אבן שלימה מסע נבנה: **אמר אביי דמתקנן ומייתן מעיקרא.** שיביאו האבנים בעזרה היו מתוקנות ע"י ברזל ומייתי אבנים גדולות ואבנים דקות כדכתיב בקרא (מלכים א ז) דהכי היו עושים אבני עשר אמות ואבני ח' אמות ואבני י' אמות אותן שהי שבטלות לגורך איצטבותות הן בולטות וחוץ לעזרה מותר לחותכן ולהשוותן בברזל אבל משבא לעזרה אסור להניף עליהם ברזל והא דכתיב (שם ו) ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל לא נשמע [בבית] בהבנותו היינו בעזרה אבל חוץ לעזרה לא היינו דקמתרץ דמתקני ומייתי מעיקרא כן מוכח במכילתא [טו] דאמרי התם לא תבנה אתהן גזית בו אי אתה בונה גזית אבל אתה בונה גזית בהיכל ובבית קדשי קדשים הא מה אני מקיים ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וכו' בבית אינו נשמע אבל בחוץ נשמע כי חרבך הנפת עליה ותחללהו [טז] ר' שמעון בן אלעזר אומר המזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצרם אינו דין שיבא מקצר על המאריך: **ואמאי** [יז] **לעיילי מטות.** אמאי ישנים על גבי החומה נעיילו מטות: **הפס קרי להו רוגים.** ורוגים שומרים שם והכא קרי להו פרחי כהונה: אמרי

מחנה לוי' לפי דעת ר' יעקב ז"ל פירושו דכיון שטבול יום אינו אסור אלא מדרבנן במחנה לויה משום טירוחא דלילה לצאת לגמרי משום דבלילה לא אטרחוהו כולי האי עליהם אבל לפי הנראה שאין צורך בכך כי כל מחנה הלויה לא נאסור טבול יום לכנס ב"א בעזרת נשים בלבד כדאמר בפ"ק דמסכת כלים שלא נאסור טבול יום ב"א בעזרת נשים בלבד אבל בחיל היה מותר כ"ש בשאר הר הבית וא"ת והלא זה בית המוקד היה בנוי חציו בעזרה וחציו חוץ לעזרה כדאיתא במסכת מדות וראשי פיספסין משמע שהיו עשוים כנגד חומה דעזרה ואותן פספסין היו מבדילין בין בית המוקד שהי' קודש ובין חציו שהוא בחול. וכיון שחציו היה קודש א"כ ליהוי האי חציו שהוא חול עזרת נשים לגבי עזרת אנשים דכי היכי דטבול יום אסור בעזרת נשים מפני שסמוכה לעזרת ישראל ה"נ יהא אסור ליכנוס בחצי בית המוקד חול מפני שסמוך לחציו של קודש. וי"ל דאפ"ה לא תקשי משום דבית המוקד בצפון קאי כדאיתא במסכת מדות ובצפונית ובמערבית של בית המוקד בחציו הבנוי חוץ לעזרה בחול היה לשכות הטבילה לקרי נמצא לשכה היה יכול בטוב לטבול. דהא כמו שבחול מותר על ידו מפני שבעזרת נשים מפסקת בינו ובין עזרת ישראל כמו כן בכאן מפסיק חציו בית המוקד שהוא חול בין לשכת הטבילה ובין חציו של לשכת בית המוקד שהוא קודש ועומד לפנים מן החומת העזרה. ובשביל כך נוכל לומר דישב לו אצל אחיו הכהנים באותו לשכת הטבילה שהרי הם היו בבית המוקד והוא בלשכה ואין מפסקת ביניהם כ"א פתח הלשכה וכיון שהיה פתח פתוח הרי הוא כמו שישב אצלם בבית המוקד עצמו. וא"נ י"ל מאחיו הכהנים אלא על זה יש לתמוה במסכת מדות מוסיף במקצת בבנין בית המוקד האיך היו עושין כמו שתעיין ותמצא וקצת גורע יותר מבכאן כי לשם מסיים כמו בנרות דולקות מכאן ומכאן עד שהיה מגיע לבית הטבילה ובכאן מסיים שהוא בא וישב אצל אחיו הכהנים עד שהשערים נפתחים ויוצא והולך לו וגם ר' אלעזר בן יעקב אומר לשם במסכת מדות שבמסיבת ההולכת תחת החיל יוצא והולך לו בטדי והכי

מתני' במתני' תמיד לא פליג ר' אלעזר ויש לפרש דהכי במתניתין דתני' לא איצטרך לאשמועינן אלא מילי דמקדש האיך נהגו בו בלילה לעשות עד זמן הקרבת התמיד ובשביל כך בכאן כמו כן לא נקיט למתני כ"א מקום שהלוים שומרים

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הל"ה:
יב ב מיי' שם הל' יח:
יג ג מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הל"ה:
יד ד מיי' שם פ"ח הל' ו:

תורה אור השלם

1. וְגַם אֶת אַחִיךָ מַטֵּה לֵוִי שִׁבֶט אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ וִישָׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת: במדבר יח ב
2. וְנָלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרְתְּךָ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וָזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם: במדבר יח ד
3. וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מְסֻעָ נִבְנָה וּמַקֻּבֹת וּמַגְרֵזוֹן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנְתוֹ: מלכים א ו ז
4. וּמִיָּשֵׁד אֲבָנִים יְקָרוֹת אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אַבְנֵי עֶשֶׂר אַמּוֹת וְאַבְנֵי שְׁמֹנֶה אַמּוֹת: מלכים א ז י

שיטה מקובצת

א] דהוו מגבה גביהי דעליות ת"ש שבלפון. תימה דתנן ממתק: ב] הילוך וכמין: ג] וחד שימור הוא דהוה ליה לבית המוקד: ד] ואמאי נעיילו מטות אות ג' י' ממתק: ה] בתרת אמרי אמאי כו' הכא קרי להו: ו] הס בגובה כדבעינן: ז] לחיות בגובה משום: ח] למטה בית אות ב' ממתק: ט] בעבור שהיה בגובה ומשום: י] ביומא חד אינו בית [אלא"ש תימה אינו שבגיה כתב ר"ל]: יא] למעלה דזה היה תימה דחד ממתק: יב] מנחות הנעשות במחבת תימה הנכנסות ממתק: יג] פתוח לחול לבר אות ו' ממתק: יד] לו לחול אות ו' ממתק: טו] מכמון ואחד לשכת: טז] ותני וקקמן מוכח: יז] דהוה בבית עו) אות ו' ממתק: יח] דלאחר שהיפוס בחומה תימה שנבנו ממתק: יט] ואמאי נעיילו מטות:

פי' הרא"ש

ואילו קרא כהנים ולוים בהדדי כתיבי דכתיב משמר ואהרן ובניו שומרי משמרת ואלו תנן דהכהנים שומרים לבד ולוים שומרים לבד. ומשני דה"ק קרא והחוזים לפני משכן קדמה לפני אהל מועד משמר ואהרן ובניו שומרי משמרת מדבקתיב חוזים וכתיב שומרים בתרי לישני משמע דכל חד וחד לחודיה הוה קאי: **אימא** טולהו אהרן ובניו בחד מקום. ואכתי בג' מקומות הכהנים שומרים (ממנלן) ומשני שומרי משמרת (משמרת) דקרא. הכי כתיב שומרי משמרת המקדש למשמרת: ו) **עליות ממש.** שהיו בית תחתיהן או בלמא דגבוהות בעליות שהיו בנוים ע"ג תל: **מה"מ.** דהכהנים לוים שומרים במ"ל וגם שהכהנים למעלה ולוים למטה דת"ר וילון עליך ושרתוך וגו' ושמרו משמרתך בעבודתך הכתוב מדבר שישמרו עמך במקום שאתה שומר: **או** אינו אלא בעבודתם. שישמרו הם במקומם בפ"ע וקרא הכי פירושו וילון עליך ותתבכרו עמך ותשמוך בזה שישמרו הישמור מה שהיה מוטל עליך לשמור ועשולה הם ישמרו במקומם בפני עצמם: **בשהוא** אומר. במקרא אחר ונלון עליך ושמרו את משמרת אהל מועד ולא כתיב ושמרו משמרתך: הרי עבודתם אמור. דמשמע מהאי קרא שישמרו בפ"ע: **בעבודתך** הכתוב מדבר. ומשמע שיהיו עמך ואתה עיקר והם טפילים: **הא** כילד וכו'. ג' שערים היה לו לבית המוקד וכו'. ומדקתני להו שערים אלמא גדולים היו ולריך כל חד מיניהו שישמור לחודיה: **פשש.** פתח קטן: **לבלוש** את העזרה. ויתפסו מתרגמינן ובלש היו נכנסין דרך אותו פתח קטן העומד אצל השער גדול לתפס על השומרים בעזרה ואם היו ישנים על משמרתם נקו אותם. ולא הי' פותחין את השער הגדול משנפתח ויסמכו ע"ז ושנו בגילה. ומייתי הך דר"י ומתוך דבריו שמעינן גדול היה מהיהו פתח קטן בגילו והיה לריך לשומרם. ולא"ת והיכי ס"ד למימר שהיה אומר לזה השער הא תמיריון לקמן דשומרי העזרה היו שומרים בחוץ ולא מבפנים כמו בהר הבית דלון שיהיה בעזרה [כו'] ולא היו יכולים לעמוד כל היום. וכיון המוקד היה מלוי בקדש ולא אפשר לישב אצל השער הסתום לעזרה ויש לומר כשיללה לישב יתמלק קצת מן השער ויש בחוץ בחלוי ויש מעט ויצוחו: **אבר מלוי.** יין דגבי הדלי הוו קיימי כלומר כי מכווינים היו שערים זה כנגד זה אחד פתוח לבר הבית ואחד פתוח לעזרה ושומר אחד היה יכול לרחוה לכאן ולכאן כלומר בפרק במה מדליקין [דף לה.] והיה דוי למערב. ותו גבי הדלי הוה קיימי אותו הפתוח לעזרה היה עומד אצל קרן מזרחית פנוית ואותו שפתוח לבר הבית היה בחלוי אל כותל מזרחי מיד שמתחיל החול היו שמוכין זה לזה: **גזרתא** דאלעזר דאלעזר בהו לאלעזרתא. אבנים רחבות גזורות ומרובעות בולטין מן הכותל ולמעלה מהן בולטין אבנים אחרות קלת מן התחתונים ועולין מלאו לאלו במדרגה ועשים על כולם: ומי הוה מפלגי. וכי היה מפתחין את האבנים ומחליקין בעזרה דס"ל דאחר דבנו בכותל היה מפתחן ומחליקן. וי"מ ומי הוה מפלגי וכי היה תולקין האבנים אחד גדולה ואחד קטנה כדאמרת דלקמן בהו למלעיתא אלמא דתחתונים גדולים מהעליונים והא כתיב דבר שלמה מפע נבנה דמשמע כמו שהיו מפנין אותן מן הכר אבנים גדולות כך היו נותנין אותן בבנין. ומשני דמתקני ומייתי מאבראי אבני זוטרתא ואבני דבחוץ אבל בחוץ היו בנין קטנות מהן כדכתיב אבני י' אמות ואבני ח' אמות. ולאידך פי' מייתי לאיה שהיו עושין אבנים גדולות ואבנים קטנות דאחר אתלבם מן הכר פתחו ועשו מהן קטנות ומהן גדולות כפי הלורך: **ואמאי** נעיילו מטות. מטות של עץ מקורגס חבלים: **לאו** אורח הרעא לעיולי מטות. אבל כרים וכסתות אורח הרעא: **פרחי** כהונה איש כסותו בארץ. וה"ה לקטנים כרים וכסתות:

מסורת הש"ס

א) מדות לב. יומא יט., **ב)** [נעיל כה:], **ג)** [נס"ל: הכנים], **ד)** [נ"ל ד"ה ירחן], **ה)** [שער הדרום יעב"ן], **ו)** [נ"ב יא:], **ז)** [פ"ל מ"ל], **ח)** ר"ל שוריים, **ט)** [וחייבו יעב"ן], **י)** [מע"ש פ"ג מ"ח], **כ)** [מהלים נה], **ל)** [יתרו כ כב], **מ)** [שמות כ], **נ)** עד כאן שייך לעמוד הקודם, **ס)** נראה דל"ל תיבת ליה ממתק.

רבינו גרשום

מנהני מילי. שהלוים שומרים עם הכהנים: וישרתוך. בעבודתך הכתוב מדבר ששומרים עמך כמו שאתה שומר אצלן או אינו אלא בעבודתם בשאר מקום שמירתם בכ"א מקומות: כשהוא אומר כו': אחד פתוח לחיל חוץ לעזרה להר הבית: פשפש. כגון שער קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את העזרה לחפש בכל בקר אם כל הכלים שם כאשר הניחום מאמש. והואיל והיו לו שני שערים היה צריך ב' שומרים: כיון דבגי הדדי קיימי. שזה פתוח כנגד זה סגי בחד שומר: דוי להכא ולהכא. ישב באחד ויראה כנגדו באחד: גזרתאתא דמצתוותאתא. אבנים חתוכות יוצאות מכל הבנין סביב ועשויות כעין כסאות סטיו ע"ג סטיו והיינו מצטוותאתא: ומי הוו מיפלגי האבנים. שזו יוצאות וזו נכנסות וכן היו מסתתין אותן כן במקדש: והכתיב והבית וגו'. אין דכתיב אבני עשר אמות ואבני שמונה אמות מכלל שזו נכנסות וזו יוצאות:

הגהות הב"ח

(א) גמ' וחד שימור הוא דהוה להו (בבית המוקד) תפ"מ וע"ב ג' רש"י: **(ב)** מפרש ד"ה מגבה וכו' ומשום הכי עליות: **(ג)** ד"ה מ"ש בלמא וכו' אבל עליות ממש לא שתהא: **(ד)** ד"ה מ"ש שבלפון וכו' והמשיכו לתוכו מיס מעין עיטה: **(ה)** ד"ה שהכהנים שומרים וכו' ושמירת לוים אינה מוסבת. ר"ב עיין בתוס' ריש מסכת מדות ועיין מה שכתבתי שם: **(ו)** **בא"ד** בכאכסדרה זו אלא לימדך וכו' כדקא חזיא וכו' ולקמן מוכח כן דאמרינן לקמן: **(ז)** ד"ה מגה ס"מ וכו' בשמירתן אין כל"ל ואות ו' ממתק: **(ח)** ד"ה אמר רב יהודה וכו' במתניתין דלאחר:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' פשפש קטן היה לו שבו נכנסין. ר"ב פי' שהיו נכנסין בכל בקר דרך אותו פשפש לחפש על כל כלי שלא שנעשה שיהיו טולן במקומן תרגום של ותפסו ובלש עכ"ל הב"ש וכ"פ הרע"ב במדות פ"א משנה ז':

פי' הראב"ד

דלא אשכחן אמורא דשמיה רב יוסף אם אינו רב יוסי בר אבין אבל התם לא אשכחן ר' יוסי: לאחר שטבל. בא וישב אצל אחיו הכהנים בבית המוקד ממש עד הבקר ששערים נפתחים וכיון שנפתחים יוצא והולך לו חוץ לשתי מחנות דהיינו חוץ להר הבית שהוא מחנה לוים כדאיתא בפ"ק בתוס' דמסכת כלים דשערי ירושלים עד שערי הר הבית היתה מחנה ישראל ומשער הר הבית עד שער הניקנור היה מחנה לוים ומשם ואילך מחנה שכינה ומקשה בפ"ק דיבמות תוס' צרפת ההיא דאמר התם בחצר חדשה שחדשו ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לויה דמאחר דטבול יום אסור במחנה לויה א"כ האיך היה חוזר ויושב אצל אחיו הכהנים בבית המוקד בהר הבית שהוא נקרא מחנה ישראל ומשער הר הבית עד שער הניקנור היה מחנה לוים ומשם ואילך מחנה שכינה ומקשה בפ"ק דיבמות תוס' צרפת ההיא דאמר התם בחצר חדשה שחדשו ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לויה דמאחר דטבול יום אסור במחנה לויה א"כ האיך היה חוזר ויושב אצל אחיו הכהנים בבית המוקד בהר הבית שהוא נקרא

אמרי הכם. גבי שמירה דלא מטו למעבד עבודה שלא הגיעו לעשות עבודה כגון פחותים מי"ג[ט] שנה קרי להו רובים כלומר נעריס הכא דמטו למיעבד עבודה שכל אותם שישנים שם בבית המוקד ראויין לעבודה דשביל כך הם ישנים שם כדי שיהיו מזומנים למחר לעבודה ביום עבודתם דכל משמרה מתחלקת לו' בתי אבות כנגד ששת ימי שבוע ובשבת עובדין כולן ביחד וחולקין ביחד קרי להם פרחי בחורים שלא הגיעו עדיין לכלל זקנה: **תנן הכם.** במס' מדות (דף לד.): **והלוים כל"א מקומות ה' על ה' שערי הר הבית.** ה' שערים שהיו לו להר הבית כדתנן במסכת מדות [שם]: **ארבעה על ארבעה פנותיו מבפנים.** פנות אנגל"ש [י] למקום שכלה החומה ומתחלת חומה: **יא] ה' על ה' שערים.** שהיו לו. ולקמן פריך משבעה שערים שהיו לי לעזרה דתנן במסכת מדות (שם) ומסיק לה שפיר: **וארבעה על ארבעה מבחוץ.** [מבחוץ] קאי בין אשערים בין אפנות. ולקמן מפרש מאי שנא: הר הבית היה ה' מאות אמה על ה' מאות אמה ובכולן אותו חשבון היה חשבון העזרה מאה ושלשים וחמשה על אורך מאה ושבעה ושמונים. ובמסכת מדות[ט] מפרש היכי הוה הר הבית חמש מאות אמה על ה' מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון ומיעוטו מן המערב והכי פירושו העזרה היתה באמצע הר הבית אלא שלא היתה ממוצעת מכל וכל דרוב הר הבית בדרומו של עזרה שני לו מן המזרח כלומר הר הבית מתמעט מכל צדדיו דרובו היה בדרום עזרה ושני פחות היה בו אצל מזרח ועוד שלישי פחות מן הצפון ועוד פחות מן המערב אחורי בית קדש הקדשים: **מנא הני מילי.** דבעינן כ"א שומרים בכ"א מקומות: **במתני' תנא למזרח הלוים ששה לצפונה לוים ד' לנגבה לוים ד' וגו'.** קשה במשכן כתיב בימי דוד בדברי הימים וקא מני קרא את השומרים שהיו שומרים את המשכן ובקשה לא נחית למנין כהנים ומדהשיב לוים כ"א ולמדנו שבכ"א מקומות היו דאי בחד מקום (ג) היה מיירי אמאי בלד מזרח ששה בתרי סגי ומשום לוותא בחד מקום הוי שומרים אלא ודאי ה"ק למזרח לוים שומרים אלא ודאי ה"ק בחד מקום הוי שומרים אלא ודאי ה"ק למזרח לוים צריך שבה [הא] (וכולה) מקומות וכן כולהו: **אמרי הני כ"ד הוו אמר אביי ה"ק ולאסופים שנים.** כלומר קרא דקא חשיב שנים שנים בשביל סוף פסוק כפל את לשונו כאדם המדבר וכופל את לשונו וה"ק ולנשכות המוספות במשכן שנים שנים יהיו בכל עת אחר כך הוא אומר לפרבר למערב ד' למסלה שנים לפרבר ומעיקרא כשהקשה הש"ס כ"ד הוו היה סבור דשנים לא לשון כפל אלא דוקא ומתרץ דודאי לאו דוקא הס דא"כ היה לו לכתוב ארבעה ולמה יכתוב שנים שנים אלא ודאי כפל לשון כמו שפירשתי: **ואלפי כ"ב הוו היאך דלפרבר חד יג] הוא אידך משום לוותא הוא דאזיל יתיב גביה.** אבל למערב לפרבר ד' יד] ולא בעי לוות שהרי ארבעה הן באותה רוח ואין כל אחד צריך ללוות שהרי חבירו שומר באותו צד אבל הכא אותן שנים דקתני קרא האחד בשביל לוות שולי"ן בלע"ז: **כמ"ד ללפי בר: ואיבעיא אימא.** קרא דקתני כהונה אמרי אין התם דלא מטו למעבד עבודה קרי להו רובים הכא דמטו להו למעבד עבודה קרי להו פרחי תנן התם [ח] בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש בבית אבטינס ובבית הניצוץ ובבית המוקד והלוים בכ"א מקומות [א"ה] על ה' שערי הר הבית ד' על ד' פנותיו מבפנים ה' על ה' שערי עזרה וד' על ד' פנותיו מבחוץ אחד [ב]בלשכת הקרבן ואחד בלשכת הפרוכת ואחד אחורי בית הכפורת מנה"מ אמר רב יהודה מסורא ואמרי לה במתניתא תנא דכתיב [1]למזרח הלוים ששה לצפונה [ח] לוים ארבעה לנגבה לוים ארבעה ולאסופים שנים שנים לפרבר למערב ארבעה למסלה שנים לפרבר אמרי הני כ"ד הוו אמר אביי ה"ק לאסופים שנים (ב') אכתי עשרין ותרי הוו היאך דפרבר חד הוה ואחרינא בצוותא הוא [ט] דאזיל ויתיב גביה משום דקאי אבראי [ג]מאי לפרבר אמר רבה בר רב שילא כמ"ד כלפי בר ואב"א לעולם כ"ד כדכתיב תלתא מינייהו דכהנים ועשרין וחד דלוים והא הכא לוים הוא דכתיב [ט] כר' יהושע בן לוי [ג]דאמר ריב"ל בכ"ד מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן [2] והכהנים הלוים בני צדוק: חמשה על חמשה שערי הר הבית וארבעה על ארבעה פנותיו מתוכו ה' על ה' שערי עזרה וארבעה על ארבעה פנותיו מבחוץ מאי שנא הר הבית דעבדינן מתוכו ומאי שנא עזרה דעבדינן מבחוץ אמרי הר הבית דאי תמה ובעי מיתב [ח] יתיב אמרינן מתוכו עזרה דאי תמה ובעי למיתב לא מצי יתיב [ד]דאמר מר [ה]אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד [ו]אמרינן מבחוץ אמר מר ה' על ה' שערי עזרה וה' שערים הוא דהוי בעזרה ורמינהי [ז]ד' שערים היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום ואחד במזרח אמר אביי תרי מינייהו לא צריכי שימור רבא אמר תנאי[ט] היא דתניא אין פוחתין [ה]מי"ג גזברין [ו]ומז' אמרכלין ר' נתן אומר אין פוחתין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים דל חמשה דהר הבית פשו להו תמניא דעזרה אלמא איכא תנא דאמר תמניא הוו [ח] ואיכא תנא דאמר שבעה ואיכא תנא דאמר חמשה הוו: לא היו ישנים בבגדי קדש כו':[ז] שינה הוא דלא אבל הילוך מהלכים [ח] שמעת מינה [ו]בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן אמרי הוא הדין דאפילו הילוך נמי לא והא דקתני לא היו ישנים משום דבעי למיתנא סיפא אלא[ח] פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן קתני רישא נמי לא היו ישנים [ח] והא גופה קא קשיא ומניחין אותן תחת ראשיהן ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם [ח] אימא נגד ראשיהם [ח]אמר רב פפא [ה]שמע מינה תפילין מן הצד שריין ולא חיישינן דלמא מיגנדר ונפיל עלייהו ה"נ מסתברא דכנגד ראשיהן דאי אמרת תחת ראשיהן נהי דניתנו ליהנות בהן תיפוק ליה משום איסורא דכלאים

הניחא

דקתשיב ב' ב' דוקא כתיב ולא כפל לשון וגם שנים לפרבר: **ותנא דהכהנים.** והשאר של לוים. ויותר משלשה לא מצינו לרבויי גבי כהנים דלא מצינו בכהנים יותר מג' שמירות דכתיב[ב] שומרי משמרת למשמרת: **[בכ"ד מקומות כו'].** וילמוד סתום מן המפורש: **וזה אחד מהן.** זהו מפורש מכולן לכך נקיט ליה במילתיה: **מ"ש הר הבית דעבדינן שמירתן מבחוץ.** בין אפנות בין אשערים: **ומ"ש עזרה דעבדינן שמירתן מבחוץ.** בין אשערים בין אפנות עזרה: **דאי תמה.** כלומר היה עייף מלעמוד לא מצי יתיב: **דאמר מר כו' עבדינן מבחוץ.** דאי הוו מתוכן לא מצי יתבי וא"א לעמוד כל היום: **אמר אביי תרי מיניייהו לא בעי שימור.** לוים דהא כהנים בג' (ג) שמרי להו ומה ניהו שער בית המוקד ושער בית הניצוץ ובחשבון הז' שערים קא חשיב להו מתני' דמדות (דף לד.): **ומו' אמרלין.** שרי הכל כלומר ממונין אף על הגזברין: **ר' נתן אומר אין פוחתין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים.** גזברין הם השוערים וזהו הלשון נמי איכא בספרי וכו' ור'[ו] נתן היא ופרושי קא מפרש לה למה היו י"ג. ואותם ג' שערים דהוה בבית המוקד חשבי להו כחד הואיל וגבי הדדי הוו קיימי אלמא איכא מ"ד תמניא הוו ולדידיה קרא דוקא בלוים כתיב ולא בכהנים: **אלמא איכא מ"ד חמניא הוו.** ותלתא תנאי נינהו: **שיבה הוא דלא.** שמא יפיח בהן וגנאי הוא לבגדי קדש: **אבל הילוך מהלכין בהן.** אפילו אלא בשעת עבודה: **ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן.** שע"מ שיהו בהן אפילו אלא בשעת עבודה הקדישום מתחלה ותנאי ב"ד הוא ופלוגתא היא במסכת יומא (דף סט.): **הוא הדין דאפילו הילוך נמי אסור והא דקתני לא היו ישנים משום דבעי למתני סיפא אבל פושטין ומקפלין.** אייר באישיר שיהא: **ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן.** מדקתני תחת ראשיהן: **אלא אימא נגד ראשיהן.** [אבל ראשיהן]: **אמר רב** (ד) **פפא ש"מ תפלין מן הצד שריין ולא חיישינן דלמא מיגנדר ונפל עלייהו.** כלומר מדשריין איסורא דאורייתא דהיינו בגדי קדש דאסור ליהנות בהן אלא בשעת עבודה ואף על פי כן שריין ליה להניח תחת מראשותיו שלא יתגלגלו ויבואו כנגד ראשו ומאלא מועל ובא לידי איסורא דאורייתא שמע מינה תפלין מן הצד מותר להניחן בין כר לכסת שלא כנגד ראשו ולא חיישינן דילמא מיגנדר ונפיל עליהן והוי איסורא דרבנן דדמי לבזיון שיהא ראשו מונח על התפילין כלומר מדשרי דבר שיוכל לבא לידי איסור דאורייתא כ"ש דאים לן למישרי איסור שאין יכול לבא אלא לידי איסור דרבנן: **ה"נ מסתברא דכנגד ראשיהן.** קחשיב דאי ס"ד תחת ממש נהי דניתנו ליהנות בהן ומש"ה מותר ליטן בזמן שהן תחת ראשו ואיסור שמא יפיח בהן לא הוי אלא בזמן שהוא לבוש דאז הוא גנאי אבל אם הן בין כר לכסת ליכא איסורא דשמא יפיח: **תיפוק ליה דאסור משום בגדי כלאים.** וה"נ יכול לתרץ לעיל כשתירץ ה"ה דאפילו הילוך נמי לא ואיידי כו' אלא שיוכל לדחותו כדדחי ליה הש"ס לקמן:

הניחא

מסורת הש"ס

ח) [מדות פ"ג מ"ג], ט) זמירים נה:, ג) מולין כד: יומות פו: בכורות ל:, ד) סוטה מ: מא: סנהדרין קא: [יומא כה. סט: קידושין עח:], ה) [מדות פ"ג מ"ד יומא יט:], ו) שקלים פ"ה ה"ב ע"ב [ע' תוס' כתובות קו. ד"ה שבטיה], ז) [יומא סח: ע"ב], ח) יומא סט. ע"ב, ט) [עי' מל"מ בית המקדש פ"ב ה"ה], י) [דף לד:], כ) [במדבר ג], ל) [בספרי וטלה כ' רש"ב],

תורה אור השלם

1. לְמִזְרָח הַלְּוִיִּם שֵׁשָׁה לְצָפוֹנָה לַיּוֹם אַרְבָּעָה לַנֶּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבָּעָה וְלָאֲסֻפִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם:
דברי הימים א כו יז

2. וְהַכֹּהֲנִים הַלְּוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בְּתַעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעָלַי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וָדָם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מד טו

רבינו גרשום

התם דלא מטו מיעבד עבודה גמורה. שהקטני' היו השומרים שלא הביאו שתי שערות להכי קרי להו רובין הכא דקרי להו פרחי כהונה בהני דכבר אייתו שתי שערות מיירי דחזו לעבודה: ואית דמפרשי. התם דתחילת לילא הוא דלא חזו לעבודה כשמתחילין שם לשמור להכי קרי להו רובים. והכא דכבר סמוך הוא לזמן עבודה לתרום המזבח קרי להו פרחי: מנהני מילי. דבעינן שומרים בכ"א מקומות. ולאסופים הכי קאמר לאסופים שנים שנים. הכי מתפרש לאסופים שנים שני שומרים ואותן שנים דלאסופים לפרבר היו עומדים כלפי חוץ ולא בפנים: והני אסופים שנים. היינו ב' קיטוניות שנתוספו על הבנין כעין שקורין אפנדי"ץ היאך דפרבר דלמסילה חד הוא מצותו ואידך דיתיב גביה משום צוותא משום דקאי אבראי: והא האי קרא למזרחה ליום בלוים [הוא דכתיב]. אף על גב דכתיב בלוים תלת מייהו כהנים הוו דהכי אשכחן בכ"ד מקומות דכהנים איקרי לוים: מ"ש הר הבית דעבדינן מתוכו. דקיימי שומרים בד' פינותיו מתוכו: אמרי הר הבית דאי תמה. שאם נתחלש השומר ובעי מיתב מצי יתיב דאינו אסור עבדינן מתוכו: אמר אביי תרי מינייהו לא צריכי שימור. היינו האמצעי שבדרום והאמצעי שבצפון שהשומרים שבראשון ושבשלישי יכולין לשמור האמצעי: אמרכלין. הוא מושל על הגזבר לכך קרוי אמרכל שומר על הכל: מדאיכא תנא דאמר תמניא הוו איכא נמי תנא דאמר חמשה הוו ולא קשיא: אבל הילוך. מהלכין בהן בלילה שלא בזמן עבודה ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות: אלא אימא נגד ראשיהן. מן הצד שלא היה ראשיהן נוגעין בהן ולא חיישינן דילמא מיגנדרי עלייהו דשמא לא מגנדר ואפי' מיגנדר בלא ידיעה הוי ולא אסיר:

הגהות הב"ח

(ח) גמ' אלא היו פושטין: (ג) מפרש ד"ה במתני' תנא וכו' ולאי בחד מקום הוה מיירי ומשום לוותא אמאלא בלד מזרח ששה בתרי סגי אי בחד מקום וכו' צריך ששה לעשרים ואחד מקומות וכן כולהו: (ג) ד"ה אמר אביי וכו' בג' מקומות שומרים להו וכו' במתני' דמדות: (ד) ד"ה פא"ר משרשיא ש"מ תפלין כל"ל וכן בגמ':

פי' הראב"ד

משום דהכי לא נקיט אלא מילי דמקדש. ומשום הכא ל"צ לא צריכי שימור. היינו האמצעי שבדרום והאמצעי שבצפון שהשומרים שבראשון ושבשלישי יכולין לשמור האמצעי: אמרכלין. הוא מושל על הגזבר לכך קרוי אמרכל שומר על הכל: מדאיכא תנא דאמר תמניא הוו איכא נמי תנא דאמר חמשה הוו ולא קשיא: אבל הילוך. מהלכין בהן בלילה שלא בזמן עבודה ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות: אלא אימא נגד ראשיהן. מן הצד שלא היה ראשיהן נוגעין בהן ולא חיישינן דילמא מיגנדרי עלייהו דשמא לא מגנדר ואפי' מיגנדר בלא ידיעה הוי ולא אסיר:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ח מהלכות בית המקדש הל"ח:
מז ב מיי' שם הל' ט:
יז ג מיי' פ"ז שם הל"ט:
יח ד מיי' פ"ב שם הל"ד:
יט ה מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הל' יח ולי בשלשה:
כ ו מיי' שם הל' יח:
כא ז מיי' פ"ח שם הל' יא ופ"ג מהלכות עבודת יום"כ הל' ט:
כב ח מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכ"ד (ופ"א מהל' בית המקדש הל' ו) טוש"ע א"ח סי' מ סעי' ג:

שיטה מקובצת

א] ליום ארבעה לנגבה ליום ארבעה: ב] הוא דיתיב גביה מיבא דאזיל ואתם ו' ממקק: ג] כדר' יהושע: ד] מיהא מלי יתיב עבדינן מתוכו מיבא אמרינן ממקק: ה] בלבד עבדינן מבחוץ מיבא אמרינן ממקק: ו] ה"ל איבא תנא דאמר תמניא הוו ותיבות ואיבא תנא שבעה ואתם ו' ממקק: ז] מהלכין בהן שמעת: ח] ישנים קמני מיבא ומניחין ותיבות והא גופא קא קשיא ממקק: ט] בהם אמר רב פפא לא מיבא אחת לאשיהן אלא אימא נגד לאשיהם מדשרשיא ש"מ. מיבא בפפא ג"ש: י] במקום שכלה חומה ומתחלת חומה אמרת הש"ד: יא] ה' שערי העזרה הה' שערים היו להן מיבא לו ממקק: יב] ששה מקומות מיבא ומולה ממקק: יג] חד ואידך מיבא הוא ג"ש: יד] ד' לא בעי לות ד' ממקק:

לעזי רש"י

קאנגל"ש [אנגלי"ש]. זוויות. שולי"ץ [שול"ץ]. חבורה (אנשים).

פי' הרא"ש

דלא מטו למעבד עבודה. שלא הגיעו ב' שערות אותן שהיו שומרים ומעורין כל שלילה שלא היה להם טורח העבודה למחר: דמטו למעבד העבודה. הם פרחי כהונה שהיו ישנים בבי אבטלו לסבול טורח העבודה למחר: תנן התם. במסכת מדות בשלשה מקומות הכהנים שומרים והלוים עמהם: והלוים כנ"א. שלשה מהם עם הכהנים וי"ח בפני עצמן ור"ח פי' ששומרי הלוים כנ"א מקומות מלבד ג' מקומות ששומרים שם עם הכהנים: על ה' שערי העזרה. בית הגיזון ובית המוקד שנים שם ובית אבטינס מן הפנות מבחוץ בין בשערים בין בפנות: לשכת הקרבן. היא לשכת הגזלנים. אי נמי לשכה היתה מיוחדת לנקר בה הקרבנות המומין: לשכת הפרוכת. שהיו אורגין בה את הפרוכת: אחורי בית הכפורת. לשכה אחת היתה במערב והיה לו קנין בכותל מערבי פתוח מן קדש הקדשים לאותה לשכה והלשכה היתה פתוחה לעזרה כנגד הלול להכניר אחורי הכפורת לשחיטת קדשים דקרי ביה פתח אהל מועד כדאיתא בפרק אחיהו מקומן [דף נה:]: מה"מ. רמחות כל אלו הגזמירות: לשורה הלוים ששה. מקרא הוא בדברי הימים פירוש במחזה ים לוים ו' ומסתמא במקום אחד לא היו שומרים לעמה יעמרכו לשמור ו' לוים במקום אחד אלא כל אחד שומר במקומו לבדו. שנים בשני פנות הר הבית ואחד על שער מזרח שהיה עליו שוקן הבירה לורה. וכן לעזרת נשים בשתי פינות ואחד בשער הקנור: לצפונה לוים ארבעה. אחד בשער הטדי בהר הבית. ושנים בג' שערי עזרה בית הגיזון ובית המוקד שהיו בצפון. ואחד בלשכת הקרבן או בלשכת הפרוכת. וסבירא לן דאחד מהם בצפון ובית אבטינס היתה באחד מן הפנות כדפי' לעיל: לנגבה ליום ד'. שני בשני שערי חולדה בהר הבית ושנים בשני שערי עזרה שער הדלק ושער המים. ושערי הקרבן שהיו אחד בצפון ואחד בדרום לא נמנו כאן והם הם שנים דאמר אביי לקמן תרי מיייהו לא בעי שימור. לפי שכל אחד באמצע הבנין היה. של צפון בין בית הגיזון ובין בית המוקד. ושל דרום בין שער הדלק ושער המים. ושומרי פינות הם האמורים בפסוק אמ"כ. והאי דכתיב לצפונה ליום נגבה ליום. לפי שהיו פניהם לנמזרח כמו ששנוי' לגבי תמיד דאמרינן בגמ' לעיל וגזירת הכתוב הוא. ל"ג כדי לנמוד

שער הקדום שהוא עיקר השמירה שמשמש כיסא וילאה: ולאסופים. פי' ר"ת לאסופים פופי הלעות. וי"ל לאסופים כלומר לשכות שנתוספו ע"פ הבנין. והא דקאמר שנים שנים ולא קאמר ד'. משום דבשתי פעמים נתוספו שנים ואחר כך שנים: לפרבר למערב ד' למסילה. ד' שומרים היו למסילה לשון פוף כמו פלא [ל"ל סלא] כלומר לסוף הבית למערב: לפרבר. לגד חוץ. שנים לפנות הר הבית וד' דמשמע ליה אסופים שנים שנים הם ד' כדפי': ה"ק לאסופי' שהם שנים שנים. כלומר לשתי לשכות שנתוספו היה שני לוים שומרים: האיך דפרבר חד הוה. הא דקאמר שנים לפרבר לא קאמר שהיו

מקומות לפיכך קא מסיים ביה ומפרש ואזיל לכולי עניינו דבית המוקד האיך היה בנוי וקא נקיט ואזיל בתחילת ענין הלשכה משום שהם כמו מילי דאבראי כמו השערים מפני ששתי הלשכות של בית המוקד היו כלפי חוץ בולטין יותר מבית המוקד עצמו ואח"כ נקראו בית המוקד גופו. ומפרש ואזיל איך היה בנוי כגון כיפה בית גדול ומוקף רובדין כדי שלשם זקני בית אב יהיו ישנים ואיירי דנקיט זקני בית אב נקיט נמי פרחי כהונה ומקום היה שם אמה על אמה כל אותה בבא א"צ בכאן במתניתין דתמיד כי לשם מגיד בנינו והכא לא צריכא לבנינו וגם לשם לא היה צריך להגיד האיך היה אם אירע קרי כו' אלא מילתא אגב אורחא קמ"ל שמסיבה היתה בנוי תחת הבירה והיה הולך תחת המסיבה ולא היו שם חלונות בנין אלא ע"י נרות הוו הולכין עד שמגיע לבית הטבילה ומדורה לא שייך לבנין לפיכך לא תני התם. וגם בית הכסא של כבוד לא הוה מבנין דאבראי ועוד לאו אורח ארעא לכללו עם בנין בית המקדש ועוד דמחילה לא נתקדש ובבנינו דחול הוא. ועוד דכולו חשיב בנין ומכאן ואילך כל מה שמסיים בכאן במסכת תמיד א"צ לשם משום דלאו מעניינו דבנין הוא. ור' אלעזר בן יעקב נמי מילתא אגב אורחא קמ"ל דמסיבה היתה תחת החול. ות"ק א"ל מודה שהיה מסיבה תחת החול כי מלשכת הטבילה אדם יכול ליכנס למסיבה שתחת הבירה ומתוך מסרה שתחת הבירה היה למסיבה שתחת החיל כי מסיבה היה מתעקמת מתוך הלשכה שתחת הבירה כלפי דרום ובתוך אותו המקום שתחת הבירה היתה מקום טבילה ובית הכסא

הניחא למ"ד אבנטו של כ"ג לא זהו אבנטו של כהן הדיוט. אבנטו של כ"ג בשאר ימות השנה [ב] דדברי הכל של כלאים לא זהו אבנטו של כהן הדיוט דאותו של כ"ג הוה דכלאים ושל הדיוט לא הוה דכלאים שפיר: **אלא למ"ד זהו אבנטו של כהן הדיוט.** (ג) נמי היה דכלאים כמו של כ"ג מאי איכא למימר: **וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור אבל מימך תותיה שפיר דמי** [ג]**והתניא** [1]**לא יעלה עליך אבל אתה מציעו תחתיך** [2]**אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו וכי תימא דמפסיק מידי** [ד] [ה]**והאמר ר"ש א"ר יהושע בן לוי א"ר יוסי בן שאול משום קהלא קדישא שבירושלים** [2]**אפילו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן אלא ש"מ** [ו] **נגד ראשיהן** [ז] **ואי בעית אימא באותן שאין בהן כלאים רב אשי אמר בגדי כהונה קשין הן דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הא** [3]**נמטא גמדא דנרש שריא** [ח][ט]**(ת"ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה ובין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"מ ובמדינה לא והתניא בכ"א בו יום הר גריזים דלא למיספד כדאיתא ביומא** [י]**פרק בא לו כ"ג קרוב וכו' עד איבעית אימא ראויין הן לבגדי כהונה ואי בעית אימא** [2]**עת לעשות לה' הפרו תורתך): אירע קרי באחד מהן [וכו']: מסייע ליה לר' יוחנן** [יא]**דאמר מחילות לא נתקדשו ובעל קרי משתלח חוץ לשני מחנות: והנרות דולקין מכאן ומכאן כו'** [יב]**: רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא אתא ר' אבא** [יג]**נחר ליה א"ל ליעול מר** [יד] **בתר דנפיק א"ל** [טו]**ר' אבא א) ע"כ לא סליקת לשעיר גמרת מילי דשעיר לאו הכי תנן** [טז]**מצאו נעול בידוע שיש שם אדם למימרא דלא מיבעי** [יז] **ליה למיעל ורב ספרא סבר דלמא** [יח] **מסוכן הוא** [יט]**כדתני' רשב"ג אומר עמוד החוזר מביא את האדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא את האדם לידי ירקון א"ל רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה חשיך תקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא** [יט] **תרחק תוב וגלי כסי וקום שטוף ושתי** [יט] **[שטוף] ואחית וכשאתה שותה מים שפוך מהן ואח"כ תן לתלמידך כדתניא לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אלא אם כן שפך מהן ומעשה באחד ששתה מים ולא שפך מהן ונתן לתלמידו ואותו תלמיד איסטנים היה ולא רצה לשתות ומת בצמא באותה שעה אמרו לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אא"כ שפך מהן** [כ] **רב אשי אמר הילכך האי תלמידא דשפיך קמי רביה לית ביה משום אפקירותא** [כא] **כל מילי לא תיפלוט באפי רבך בר** [כב] **מקרא** [כג] **ודייסא דכפתילה של אבר דמו** [כד]**תנן התם** [כה]**איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבובות דולקות לפניו וכל משמר שאינו עומד וא"ל איש הר הבית**

(פסחים סז:) דאמר התם זב וכל זב לרבות בעל קרי וזב משתלח חוץ לשתי מחנות מנורע חוץ לג' ואמרינן התם מסייע ליה לר' יוחנן דאמר רבי יוחנן כו': **רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא.** ולא הוה ביה (יח) בפתח דלת אלא זה היה מנהגו אדם שרולה לינכס שם היה נוחר ואם היה שם אדם היה נוחר כנגדו וזה חוזר לאחוריו ורב ספרא לא עשה כן אלא רבי אבא נחר ואמר לו רב ספרא ליעול מר והיה לו לנחור כנגדו לכך השיב לו רבי אבא לאחר שיצא משם: **ע"כ לא סליקת לשעיר וגמרת מילי דשעיר.** כלומר עדיין לא עלית לשם ואתה מתנהג במעשיהם שאינך נוטע כמותם אבל פרסיים נוטעים הם כדאמרינן בברכות בפ"ק (דף ח:) **בג' דברים אני אוהב את הפרסיים שנוטעים בבית הכסא וכו': למימרא דלא איבעי ליה למיעל.** ולא היה לו לומר בא לדוני אלא היה לו לנחור כנגדו: **עמוד החוזר.** כשאדם צריך לפנות ומשהא את נקביו ומחזירם בבטנו: **סילון החוזר.** אדם הצריך להטיל מים ומשהא את עצמו. גבי הטלת מים שייך לומר סילון: **תשיך ותקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא תרחק.** כלומר למד עצמך שאפילו אינך צריך לנקביך חזק עצמך ליפנות בג' פרקים [כו] ולא תצטרך ליפנות ביום שבני אדם מצויים אלא בילאת היום בתחלת הלילה וגם קודם שתצא הלילה שבני אדם מצויין בבית ותוכל ליפנות סמוך לבית ומתוך שתלמוד את עצמך בשני פרקים אלו לא תצטרך ליפנות ביום בשעה שבני אדם מצויין בדרכים ולא תצטרך להתרחק מביתך שבתי כסאות שלהם היו בשדות ואם תצטרך ליפנות ביום פעמים שתצטרך להתרחק ותשהא נקיבך ותסתכן: **חוב וגלי כסי וקום.** וכשאתה נפנה [כז] שב תחלה ואח"כ גלי ותעשה צרכך ואל תגלה מעומד וזהו לגיעות אלא ירלאון: **כסי וקום.** קודם שתעמוד עצמך כסה לאחר שעשית צרכך: **שטוף ושתי שטוף ואחית.** ואע"ג דאין אדם שותה אלא א"כ שוטף את הכוס כדאמר שטוף ושתי אפ"ה לאחר שתשתה שטוף ואחית דלמא איקרי ושתי אלא שטיפה ומגמא בולע רוקו: וה"ג **וכשאתה שותה מים שפוך מהן ואחר כך תן לתלמידך.** כלומר הא דבעינן שטיפה לאחר שתיה ה"מ ביין שאינך יכול לשפוך ממנו ותעביר הרוק בשפיכה משום בזיון אוכלין אבל במים שאין כאן בזיון שפוך מהן וטוב לעשות יותר: **ואחר כך תן לתלמידך.** שפוך מהן מחלה קא סלקא דעתך הואיל ותלמידו הוא לא איגיע דעתיה קמ"ל: **כל מידי לא תפלוט קמי רבך בר מקרא דכפתילה של אבר דמי.** כל מידי דבר שאוכלת ובא רוק בפיך לא תרוק בפני רבך דאמרינן (עירובין דף עט.) הרק בפני רבו חייב מיתה [יח] בר אם אוכלת קרא (עו) **ודייסא** שאם בא רוק בפיך אל תחזיריה לאחוריו דסכנה היא: **דכפתילה של אבר דמי.** שאורפין את הגוף כפתילה של אבר: **תנן התם.** במסכת מדות: **איש הר הבית.** הר כמו (משלי ח) אליכם איש אקרא. כל לילה ולילה היה מחזר על כל משמר ומשמר והיו לו מפתחות הר הבית ואבובות דולקות לפניו: **וכל משמר.** בשעה שהיה בא אצל המשמר כל משמר שאינו עומד כנגדו ואומר

בג א מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הל' ג:
בד ב ג ד מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה יב יג. טוש"ע י"ד סי' שי"ד סעיף ב:
בה ה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל"ז:
בו ו מיי' שם הל' י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא ש"מ כנגד: (ב) שם בר מקרא מייא דכפתילה של אבר: (ג) **בפרש** ר"ה אלא למ"ד וכו' הדיוט דשל הדיוט נמי היה דכלאים: (ד) ד"ה שמא תיכרך וכו' שאחרון בו כלאים מצד אחד אפילו מצד שני אסור ליהנות: (ה) ד"ה אלא ש"מ כנגד ראשיהן דיין וכו' לא מתמרינן כיון שיש: (ו) ד"ה שריא וכו' כנגד ראשו ויבוטא לא כתוב כל"ל ותיבת ובסוף נמחק: (ז) ד"ה ונעל קרי וכו' דשמעינהו: (ח) ד"ה רב ספרא וכו' ולא הוה ביה ללא כל"ל ותיבת בפתח נמחק: (ט) ד"ה כל מידי וכו' קרא מייא שאם בא רוק:

שיטה מקובצת

א] מידי ביני ביני והאמר רבי שמעון בן פזי פ"ק: ב] דאשיהן ש"מ ואפ"ש: ג] מתניתא ס"ק עד תיבת תורתך גרסה בגיגוא מ"ש: ד] כו' מצאו נעול כו': ה] מיבעי בתר דנפיק ב"ש: ו] ל"ל ע"כ תיבות ר"ש ג"ש: ז] ליה למחיל תיבת למעיל נמחק: ח] דלמא מסכן הוא: ט] דלא. ס"ל תרחק: י] שטוף ואחית: יא] בר. תוס' חולין (דף טו ע"ב): יב] השנה דבכי הכל אות ד' נמחק: יג] וכיון שבגגד דאשיהן מיבעי שלא נמחק: יד] דכלאים ומולי הלי אות ד' ש"ש: טו] בתמילה בתמיכה ההולכת ל"ל שכ"ל (אא"כ כך הוא לשון רש"ל עכ"ס): טז] מרבים דבי הדדי: יז] נפנה תחילה שב ואח"כ: יח] מיתה אבל אם מיבעי בר ל"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' עד כאן לא סליקת לשעיר. נ"ב עי' מהרש"ל בח"ש והבאתי שבע פי' לשעיר ולאדון ובקצת שעיר על שם עזו הוא אחוס שהיה בח"ש ולא היו לעזים בנה"כ הסתפקים בבגל לו פירוש לשעיר הייטו לרשמעאל המוסל בח"ש ולא היו לעזים בנה"כ ובקצת שעיר כדאמרינן בפ' עפרה יוחפין הראיני ישמעאלים ל"ל דומין לשעירים של בה"כ עכ"ל הב"ש. ולפסר בקצת ישמעאל שעיר על שם עזו מותנו וכמו שיפר הפייטן בסליחה כלה שעיר ומותנו:

לעזי רש"י

פלט"ר [פילטר"א]. לֶבֶד.

פי' הרא"ש

שני שמירות בשתי מקומות אלא שני נרס שומרים במקום אחד ומה שנתנו שמירה זו להצריך לה שני נרס משום דהוי אבנטי דמוק והוצרך לגזותה: **תא** כהנים וכ"ש לוויים. לפי' קמא קא משיב מקום שמירת כהנים ולוים ב' מקומות: הר הבית דאי תמה. אם הוא עיף וחלש מן העמידה יכול ליגשב: ורבינהו ז' שערים היו בעזרה. לפי' קמא דג' מקומות אייו כהנים שומרים שהם הם בכלל כ"א מקומות דשמירת הלוים. פרק שפיר ז' שערים שבהם קא משיב במדות [פ"א מ"ד] בית הגילגל ובית המוקד ששמרה מג' מקומות אבל לפי' ר"ת דהלוים שומרים בכ"א מקומות. מלבד ג' מקומות ששומרים עם הכהנים מאי פריך והא תנן ז' שערים והלא בית הגילגל ובית המוקד הן מן השבעה. ובהם היו הכהנים והלוים שומרים והכי קא קא משיב: **אבר** אבי מרי מייליה לא לריכי שימור. אחד בלפון ואחד בדרום לאתנעים כי נשמרים ע"י שנים שמלריכין שימור: **מי"ג** גזברין. הממונים על העזרה: **ומז'** אמרכלין. [אמרכל] כמו אמר כולא [עי' הוריות יג.] והם הממונים על הגזברין תרגום ונשיא נשיאי הלוי ואמרכולא: **אלמא** איכא תנא דאמר מ' [כו'] ואיכא ה) נמי ה' היו. כלומר כי היכי דאאי תנא לאמשה שערים מבחון נמי ראיה למאי דפריש לעיל דג' מקומות שהיו הלוים שומרים עם הכהנים היו ממנין הכ"א מקומות שהלוים שומרים. שהרי למ"ד דלא הוו אלא ה' שערים בעזרה ע"כ בית הגילגל ובית המוקד היו מן תמשה שערי העזרה. וכיון דלא הוה בעזרה אלא ה' שערים ע"כ גילגל ובית המוקד חשובה כאילו היתה לבית המוקד כלפי חוץ לפיכך לר"א ב"י היה יורד למסיבה לאלתר: כשהיה פוגע בית הטבילה היה טובל ואח"כ היה הולך ויוצא למסיבה שתחת החיל ויוצא כנגד שער הסדי מתוך המסיבה וממתין עד למחר שהשער נפתח כי ע"ז מותר בהר הבית אבל אם לא טביל זה היה אסור אפי' בהר הבית זה נראה בשינוי: **גמ'** מנה"מ דכהנים נמי היו שומרין דאמר קרא החונים לפני המשכן

כדפרישית לעיל שהמסיבה היתה מתעקמת תחילה לתחת הבירה שהיא היכל כדמוכח בירושלמי בירה היכל היא. ואח"כ היתה מתעקמת לתחת החיל ויוצא כנגד שער הסדי שעומד בצפון כדקתני במס' מדות חשיבה לה לההיא לשכה כאילו היתה פתוחה מלמעלה לגבי חוץ ובשביל כך היה יכול לישב בה ור' אלעזר ב"י סובר דההיא דפתוחה דפתוחה כלפי חוץ ע"י המסיבה אין זו פתוחה והלשכה פתוחה כלפי בית המוקד חשובה כאילו היתה לבית המוקד כלפי חוץ לפיכך לר"א ב"י היה יורד למסיבה לאלתר: כשהיה פוגע בית הטבילה היה טובל ואח"כ היה הולך ויוצא למסיבה שתחת החיל ויוצא כנגד שער הסדי מתוך המסיבה וממתין עד למחר שהשער נפתח כי ע"ז מותר בהר הבית אבל אם לא טביל זה היה אסור אפי' בהר הבית זה נראה בשינוי: **גמ'** מנה"מ דכהנים נמי היו שומרין דאמר קרא החונים לפני המשכן

בז ז מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הל' ה:
בח ח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בט ט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בי י מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
ביא יא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ד:
ביב יב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ה:
ביג יג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ו:
ביד יד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בטו טו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בטז טז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
ביז יז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
ביח יח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
ביט יט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בכ כ מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בכא כא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בכב כב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בכג כג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בכד כד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בכה כה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בכו כו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בכז כז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בכח כח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בכט כט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בל ל מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בלא לא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בלב לב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בלג לג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בלד לד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בלה לה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בלו לו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בלז לז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בלח לח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בלט לט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
במ מ מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
במא מא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
במב מב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
במג מג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
במד מד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
במה מה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
במו מו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
במז מז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
במח מח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
במט מט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בנ נ מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בנא נא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בנב נב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בנג נג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בנד נד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בנה נה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בנו נו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בנז נז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בנח נח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בנט נט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בס ס מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בסא סא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בסב סב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בסג סג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בסד סד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בסה סה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בסו סו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בסז סז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בסח סח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בסט סט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בע ע מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בעא עא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בעב עב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בעג עג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בעד עד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בעה עה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בעו עו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בעז עז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בעח עח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בעט עט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בפ פ מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בפא פא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בפב פב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בפג פג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בפד פד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בפה פה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בפו פו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בפז פז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בפח פח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בפט פט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בצ צ מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בצא צא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בצב צב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בצג צג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בצד צד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בצה צה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בצו צו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בצז צז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בצח צח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בצט צט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בק ק מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בקא קא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בקב קב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בקג קג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בקד קד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בקה קה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בקו קו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בקז קז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בקח קח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בקט קט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בקי קי מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בקיא קיא מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בקיב קיב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בקיג קיג מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בקיד קיד מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בקיה קיה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בקיו קיו מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:
בקיז קיז מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ז:
בקיח קיח מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ח:
בקיט קיט מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' ט:

תורה אור השלם

1. אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ: ויקרא יט יט
2. עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ: תהלים קיט קכו

רבינו גרשום

לא זהו אבנטו של כהן הדיוט. דאבנט של כה"ג משל כלאים הוי דכתיב ואת האבנט שש משזר ותכלת שש כתנא תכלת עמרא אבל של כהן הדיוט לא אית ביה כלאים דלא הוי בהו תכלת: שמא תיכרך נימא. ממה שתחתיו על בשרו ותדבק בגופו וכשהוא מתהפך נמצאת היא על גביו ואית ביה איסור לא יעלה: וכ"ת. אי משום הא משום שמא תיכרך מצי למעבד תקנה דמפסיק מידי ביני ביני שיקח בגד שאינו של כלאים ויפרסך על אותו של כלאים ויפסיק בינו לבין גופו ולא תיכרך לו נימא ומותר והאמר ר' שמעון כו': ואי בעי תימא. ואם תמצא לומר תחת ראשיהן נמי ניחא ותריץ לה באותן שאר בגדי כהונה שאין בהן כלאים חוץ מן האבנט: ואי בעי תימא. אפי' תימא בהנך דכלאים ניחא קשין שאני כלומר כיון דחוטן כפול ששה קשין היו דלא מתהנו מנייהו ושרו דדאמר רבא: נמטא גמדא. לבד קשה של כלאים שרי שאין הגוף נהנה ממנו: אתא ר' אבא נחר ליה. הטיח בגרונו קול כדי שישמע רב ספרא ויצא: א"ל רב ספרא ליעול מר. מיהו עד כאן לא עיילת לשעיר וגמרת מילי דשעיר כלומר עדיין לא נכנסת לארץ בני עשו לרומי שאינן צנועים ולמדת תרבותם הנחת תרבות פרסיים שצנועים ותפסת מנהג רומיים שאינן צנועין: ולאו הכי תנן מצאו נעול. כלומר לא היה לך לבוא כאן כשראיתו נעול וכשידעת שאני שם: ורב ספרא הכי קאמר ליה אעפ"כ ליעול מר סבר דלמא מסכן: חשיך תקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא תרחק. כלומר למד עצמך שתהא רגיל להקדים בשחרית עד שבני אדם ישנים וצא להפנות וכן נמי חשיך לערב וצא בשעה שאין בני אדם מצויין בחוץ שאם לא תעשה כן תצטרך להתרחק מן בני אדם עד כדי שלא יראו פרוצך וכשאתה מקדים ומחשיך תוכל להיפנות באי זה מקום שתרצה ולא תצטרך להתרחק: תיב וגלי. כשאתה

פי' הראב"ד

ובית הכבוד ואח"כ היתה מתעקמת כלפי צפון כלפי שער הסדי. אלא הא א"ל דפליגי דת"ק סביר דטבול יום מותר לישב אצל אחיו הכהנים מפני שאותה לשכה הטבילה חשובה כמו החיל לגבי עזרת נשים שמותר על ידו ליכנס לשם ואע"ג דכולי האי לא דמי' לשכת הטבילה לחיל משום דחיל הוא פתוח להר הבית וזה אינו פתוח אלא לבית המוקד. מכל מקום יש לנו לומר כיון שהיתה הלשכה פתוחה ע"י המסיבה היורדת מתוכה לחיל

פי' הראב"ד

לא זהו אבנטו של כהן הדיוט. דאבנט של כה"ג משל כלאים הוי דכתיב ואת האבנט שש משזר ותכלת שש כתנא תכלת עמרא אבל של כהן הדיוט לא אית ביה כלאים דלא הוי בהו תכלת: שמא תיכרך נימא. ממה שתחתיו על בשרו ותדבק בגופו וכשהוא מתהפך נמצאת היא על גביו ואית ביה איסור לא יעלה: וכ"ת. אי משום הא משום שמא תיכרך מצי למעבד תקנה דמפסיק מידי ביני ביני שיקח בגד שאינו של כלאים ויפרסך על אותו של כלאים ויפסיק בינו לבין גופו ולא תיכרך לו נימא ומותר והאמר ר' שמעון כו': ואי בעי תימא. ואם תמצא לומר תחת ראשיהן נמי ניחא ותריץ לה באותן שאר בגדי כהונה שאין בהן כלאים חוץ מן האבנט: ואי בעי תימא. אפי' תימא בהנך דכלאים ניחא קשין שאני כלומר כיון דחוטן כפול ששה קשין היו דלא מתהנו מנייהו ושרו דדאמר רבא: נמטא גמדא. לבד קשה של כלאים שרי שאין הגוף נהנה ממנו: אתא ר' אבא נחר ליה. הטיח בגרונו קול כדי שישמע רב ספרא ויצא: א"ל רב ספרא ליעול מר. מיהו עד כאן לא עיילת לשעיר וגמרת מילי דשעיר כלומר עדיין לא נכנסת לארץ בני עשו לרומי שאינן צנועים ולמדת תרבותם הנחת תרבות פרסיים שצנועים ותפסת מנהג רומיים שאינן צנועין: ולאו הכי תנן מצאו נעול. כלומר לא היה לך לבוא כאן כשראיתו נעול וכשידעת שאני שם: ורב ספרא הכי קאמר ליה אעפ"כ ליעול מר סבר דלמא מסכן: חשיך תקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא תרחק. כלומר למד עצמך שתהא רגיל להקדים בשחרית עד שבני אדם ישנים וצא להפנות וכן נמי חשיך לערב וצא בשעה שאין בני אדם מצויין בחוץ שאם לא תעשה כן תצטרך להתרחק מן בני אדם עד כדי שלא יראו פרוצך וכשאתה מקדים ומחשיך תוכל להיפנות באי זה מקום שתרצה ולא תצטרך להתרחק: תיב וגלי. כשאתה

לא הוה צריך למימרא דאין יושבים בהן: ש"מ בגדי כהונה נתנו ליהנות בהן. כלומר שלא במקום עבודה כי הלך בבית המוקד ופלוגתא היא ביומא [דף סח: ופסו.] אבל בתוך העזרה לכ"ע שרי דלא נתנה תורה למלאכי השרת: ש"מ תפילין מן הלד שרי. כשאדם ישן יכול להשים תפילין בלדו: **ג) אבנטו** של כה"ג לא זהו אבנטו של כהן הדיוט. דשל כה"ג היה של כלאים דכתיב בגלה פקודי בעשיית בגדי כה"ג ואת האבנט שש משזר ותכלת ואינגמן מעשה רוקם. ואבנט של הדיוט היה של שש. וכתיב בפ' תלוה בבגדי

שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות [6] היתה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישל לו על [7] משמר ר' אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן ושרפו את כסותו א"ר חייא בר אבא כי [8] מטי רבי יוחנן בהא מתניתא אמר הכי אשריהם לראשונים שאפילו על אונם שינה עושין דין [9] שלא על אונם שינה על אחת כמה וכמה תניא [10] רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו [11] האדם [12] יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם טובה וברכה באין לעולם ורעה מסתלקת מן העולם שנאמר [1] ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה שנאמר [2] עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו' אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המוכיח את חבירו לשם שמים זוכה [13] לחלקו של הקדוש ברוך הוא שנאמר [3] מוכיח אדם אחרי ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד שנאמר חן ימצא [14] ממחליק לשון: מצאו נעול יודע וכו' מי שהוא רוצה לתרום את המזבח [וכו']: הא גופא קשיא אמרת מי שהוא רוצה לתרום את המזבח משכים וטובל עד שלא יבא הממונה אלמא לאו בפיים תליא מילתא והדר תני יבא ויפיים אלמא בפיים תליא מילתא אמר אביי לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה דתנן [15] בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם בזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בתוך ארבע אמות זכה היו שנים שוין הממונה אומר להם [16] הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין גודל במקדש מעשה [17] (ב' היו) שוין רצין ועולין בכבש ודחף אחד מהם את חבירו ונשברה רגלו וכשראו בית דין שהיו באים לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים רבא אמר אידי ואידי לאחר תקנה והכי קתני מי שהוא רוצה לבא ולפיים משכים וטובל עד שלא יבא הממונה: **מתני'** [2] נטל את המפתח ופתח את [3] הפשפש ונכנס מבית המוקד לעזרה ונכנסו הכהנים אחריו ושתי אבוקות של אור בידם [4] נחלקו לשתי כיתות אלו מהלכין באכסדרה דרך מזרח ואלו מהלכין באכסדרה דרך מערב היו בודקין והולכים עד שמגיעים למקום עושה חביתים הגיעו אלו ואלו אמרו שלום הכל שלום העמידו [5] עושה חביתים לעשות חביתים [6] מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום והם אומרים [7] הוי זהיר שלא תגע בכלי עד שתקדש ידיך ורגליך מן הכיור והרי המחתה נתונה במקצוע בין הכבש למזבח במערבו של כבש אין אדם נכנס עמו ולא נר בידו אלא מהלך לאור המערכה [8] לא [9] היו רואין אותו ולא

ואומר לו שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו מלקהו: **ורשות היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה.** אומרים זה לזה בן לוי לוקה וכשמיל כך הוא נועק ונשמע קולו בכאן [1] : **ק"ו על אונס שינה עושין דין.** דשינה זו היא אונס שאין אדם יכול לעמוד את עצמו שלא לישן משכחה לו שינה לעינו: **שלא על אונס שינה.** דבר שעושין במתכוין: **איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם.** הרבה דברים [2] לריך לו לאדם לבחור שלא הכי קאמר איזהו דרך ישרה האדם: **אהוב את הוכחות.** לאהוב את התוכחה: (**עשותה.** כמו [3] לעשות): **שנאמר ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכה טוב.** אדם שמקבל תוכחה ינעם ונחת רוח בא לעולם: **עליהם תבא ברכה טוב.** טובה וברכה בא לעולם כשטובה בא לעולם רעה מסתלקת מן העולם: **ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה.** ישא ויתן עם בני אדם באמונה ולא יאמר את הברייות: **זוכה לחלקו של מקום.** למחילתו כלומר במוך מחילתו שכן נאמר מוכיח אדם הרי הוא אחרי כלומר עמי: **מתני' נטל את המפתח.** מתחת הטבלא של שיש ולא היה פותח שערי עזרה עד שיעלה עמוד השחר אלא נוטל את המפתח ופותח את הפשפש פתח קטן שהיה בשער. הך סתמא ר' יהודה דמדות [4] (ה) דאמר פתח קטן היה לו שבו נכנסין לנטוש את העזרה: **נכנס מבית המוקד לעזרה.** דרך בית המוקד: **נכנסו [5] אחריו** (1) **הכהנים ושתי אבוקות של אור בידן נחלקו.** מאותן הכהנים שתי כיתות מהם היו יורדים דרך לפון שבית המוקד היה בצפון: **אלו הולכין באכסדרה.** כל סביב העזרה מארבע רוחותיה עשו אכסדראות על גבי עמודים לעמוד תחתיהן ולהציע כלים. ובגמ' פריך ומי הוי אכסדראות בעזרה דס"ד דאותו בנין של עץ היה לכך היה מקשי: **אלו הולכים.** תחת אכסדראות של העזרה בלא מזרח ואלו דרך מערב על שהגיעו למזרח אלא חביריהם למקום עושה חביתים לשכת עושה חביתים היה בעזרה כדאמר במנחות (דף לו.) לישתן ועריכתן לריך לעשות בפיים ובמזרח היתה כדתנן במסכת מדות (דף לד.): **הגיעו אלו [6] [ואלו] אמרו שלום הכל שלום.** לא חסרנו דבר. שלום כפל לשון: **העמידו.** מאותן הכהנים עושי חביתים לעשות חביתים להחם חמין לרביכה: **מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום את המזבח.** וכילד סדר עשייתן אומר לו הזהר שלא תגע בכלי אלף ע"פ שהוא יודע בדבר לריך להזהירו שהוא [7] יהא הולך יחיד ושמא ישכח ויגע ומתוך שמזהירין אותו הוא מזהר: **עד שיקדש ידיו ורגליו מן הכיור.** דלינה פוסלת [8] (מן) קידוש ידים ורגלים ולריך לחזור ולקדש: **והרי המחתה.** כל זה היה אומר לו הרי המחתה נתונה בזוית בין הכבש למזבח למערבו של כבש כלומר באלכסון היא נתונה ממולעת בין כבש למזבח בזוית הכבש היא נתונה אלא מקום שבלה הכבש דהיינו בין הכבש ולמזבח: **ואין אדם נכנס עמו.** שבין אולם למזבח אין אדם יכול לינכס [9] (בהן) אלא בשעת עבודה וכי היכי דאדם אסור לינכס בין אולם למזבח הכי [10] הוא דאסור לינכס בין אולם לכבש הכבש הוא כמזבח לכל דבר: **ולא נר בידו.** לפי שהולך יחידי: **אלא מהלך לאור המערכה ולא היו רואין אותו.** לפי שהיו מלד אחר של כבש במזרחו דהא גובה הכבש שהוא גובה הרבה אמות היה מפסיק: שומעין

מסורת הש"ס

(א) אבות רפ"ב ע"ש גדרים כב: ע"ש, ב) יומא פיקרים פאדם עשותה ומה יוצן פיקש"י וע' במלופי גרסאות, ג) יומא כב, ד) [נ"ל שהיי שיינן], ה) זמיס כח:, ו) בס"א נוסף: יסריס, ז) יעב"ד מ"ז, ח) יעב"ד מ"ז, ט) ע"כ שיך לעמוד הקודם, י) [כן הגי' ג"כ בברכות סב:], כ) עד כאן שיך לדף כז ע"כ, ל) כן הגי' בע"י, מ) מכאן עד גמ' שיך לדף כו ע"א.

רבינו גרשום

יושב גלי בגדיך וכסי עד שאתה יושב והדר קום משום צניעותא שלא יראו בשרך: שטוף ושתי שטוף ואחית. שוטף הכוס עד שלא תשתה בו משום נקיות ואחר ששתיתה חזור ושטוף אותו והחזירהו שאין כל הדעות שוות שלא תעשה אגינות למי שישתה אחריך וכשאתה שותה מים בכוס שפוך מהם כנגד אותו מקום שהיה פיך שם בצמא. שהיה מתבייש הוא לשפוך מהן אחר שתיית רבו: לא תפלוט בפני רבך. כדאמרינן התם [עירובין צח.] הרק בפני רבו חייב מיתה: בר מקרא ודיסא. חוץ מלאחר שאכל קרא או דיסא דאותו רוק שיש בפיו כפתילה של אבר דמי ששורף את הגוף אם לא ישליכנו חוץ: איש הר הבית. הממונה על השומרים של הר הבית ע) : והן אומרים. השומרים אחרים: מה קול בעזרה ואומרין זה לזה ודאי קול בן לוי לוקה כו'. משנה זו של מדות הוא: ק"ו שלא על אונס שינה. מי שישן מרצונו שעושין ממנו דינים: ינעם. היינו נחת רוח: לפלגו לחלקו של מקום שנאמר מוכיח אדם אחרי. כלומר הקב"ה גוררו אחריו לחלקו: כאן קודם תקנה. כדתנן במסכת יומא בראשונה כל מי שהוא רוצה לתרום כו': ופתח את הפשפש. היינו אותו פתח קטן הפתוח מבית המוקד לעזרה כדתנן במדות: אלו. כת אחת הלכו באכסדרא דרך

פי' הראב"ד

מה משכן מצוין בו שמירה ה"ג בענין שמירה דבית המקדש דאשכחן בפרק שני דמסכת שבועות דמקדש אקרי משכן: אמרי אין וודאי שימור בעלמא אשכחן דבעי ואלו קראי כהנים ולווים בהדי הדדי כתיבה משה ואהרן ובניו ומשה היה לוי ומשמע דגבי הדדי הוה יתבי ואכתי מנ"ל בג' מקומות היו שומרים ומנ"ל דכהנים הוו ה"ק החונים לפני משכן משה דאמשה קאי אי החונים אהרן ובניו קאי קמיה כלומר אהרן ובניו היה נעורין בחד דוכתא ואכתי ג' מקומות לכהנים מנ"ל מסיפא דקרא משמע בפי' ג' מקומות דכתיב שומרי משמרת למשמרת כלומר מהאי משמרת משמע כמו למשמרת כאילו היו שומרים למשמרת הקודש דהיינו הוה משמע שהיו שומרים לבד ממשמרת אחרת שהיתה בלא זה לקודש. ור"ל דהאי משמרת קאי אאהרן וגם על בניו דהיינו שאהרן היה שומר לבד ממשמרת אחרונה דהוה אכתי בלא הוא וגם בניו היו שומרים כמו כן לבד ממשמרת אחרינו. א"כ ע"כ דהוה משמרת שלישית ומעתה אמור משמר שלישי אמאן תרמייהו אי אלוים כבר כתבי משה אלא ע"כ בכהנים היו לפיכך יש לנו לומר ולפרש ע"כ דאהרן בחד מקום ובניו בשתי מקומות דאמקדש בסיפא דקרא לגופיה לא איצטרך האי משמרת דא"כ ליכתוב קרא שומרי משמרת או שומר הקודש בהדי כל חד וחד כדפרישית והא נמי משמע לתלמודי' ומדנקיט תרי לישנא בלשון חנייה ובלשון שמירה א"כ חילוק הוא בין חנייה לשמירה ולאהרן ולבניו לשון שמירה וא"ת האיך נוכל לומר הלשון לשון רבים והחונים על משה לבדו י"ל דקרא מיהו אינו יוצא מידי פשוטו דמילתא חונים נמי קאי אאהרן ולבניו אלא דגלי לן בסופי דקרא דכתובה ביה לשון שמירה דחנייה אהרן ובניו היתה יותר במקום הקדש ואכתי אם תקשי בקרא כתיב קדמה והניצוץ לא היה במזרח אלא בצפון כדתני במסכת מדות י"ל שהכל לפי הענין דבמשכן שמא לא היה צריך לשמור כ"א מצד מזרח לפי ששער היה מן המזרח ולא הוה בו יותר שערים וע"ג אבטינס נמי לא היה שער אפ"ה צריך שמא אותן דורות ידעו מצד של ב"א שמירה צריך אבל במשכן לא צריך כ"א במזרח דוקא ועוד י"ל במשכן נמי הי' כן שומרים בג' מקומות לא' במזרח דוקא היו כל אותן מקומות אלא יכול להיות בצפון היה וא"ת והלא קדמה מזרחה כתיב י"ל דלאו דוקא הוא במזרח ממש הרי בג' מקומות אינו מזכיר אלא משה בלבד ב"ב מזכיר לוים עם בניו של אהרן לפיכך יש לומר שמצד צפון או דרום היו שומרים עם הלוים שמאותו צד היו חונים. ומה שאינו מזכיר בהדיא כל ג' מקומות אלא מזרח בלבד לפי שכבר הגיד לו באיזה מקום חנו בני גרשון ובני מררי ובני קהת ומפני שהלוים מאותו צד מרובים מן הכהנים ששומרים באותו צד לא חש להזכיר מקום חנייתם כמו שהזכיר כ"א משה לבד ולא לשאר הלוים שהיו שומרין עם בני אהרן אבל מקום המזרח שלא היו שם כ"א משה ואהרן שמקומם עצמן משובח הזכירו את שמם וגם את מקומם. ויכול להיות כי בית אבטינס הי' כמו כן במזרח אלא שהיה משוך לצד צפון או דרום אלא שקשה דמספקא לתלמודא במסכת יומא בפ"ק שלשכת פרהדרין אם היתה בצפון ובית אבטינס בדרום או בית אבטינס בצפון ופרהדרין בדרום ושם האי בצפון ודרום קא מספקא ליה התם על כרחינו י"ל לפירוש הנראה היינו שמשוכה לצד צפון ודרום ולאו ממש בצפון ודרום דהא א"א למימד דלשכת פרהדרין היתה בצפון או בדרום כ"א במזרח דתניא בפ"ק דיומא כל השערים שהיו שם לא היה מזרחה חוץ משער ניקנור שלפנים ממנו לישכת פרהדרין מכלל דהיינו משמע דלשכת פרהדרין היתה במזרח שאם היתה בצפון למה היה חייב שער שהיה עומד במזרח מחמת לשכת פרהדרין יותר היה חייב אחד משערי צפון שהיו קריבים לו יותר או אחד משערי דרום אי סבר לן שהיתה עומדת בדרום אלא שעומדת במזרח ש"מ אלא בהא מספקא לן אם היתה משוכה יותר לצד צפון לצד דרומו ה"נ בית אבטינס כמו כן יכול להיות שהיתה במזרח אלא שמשוכה לצד צפון או לצד דרום מיהא בית המוקד וודאי בצפון הוה קאי כדאיתא במסכת מדות מיהו אם תקשי כמו שהקשו בפתרונו החכם הר"ר שמואל החסיד ע"ה דהיכי ליפנין ממשה ואהרן דכהנים ולווים בעי הלא משה כה"ג הוה כדאיתא בזבחים פ' טבול יום י"ל אפי' למ"ד התם כה"ג הוה מ"מ לענין מראה נגעים לא היה כהן הרי כיון שאנו רואים חילוק בין משה ואהרן וגם מצינו שחניי' סמך למשה הכתוב ושמירה לאהרן ובניו א"כ ע"כ היקל הכתוב בשמירת משה מפני שהוא לוי לכל הפחות לענין מראות נגעים ובהא איכא לספוקי אם דוקא כהנים ולוים בעי אבל אם רצו לעשות הכל כהנים במקום לוים שפיר דמי דסברא לומר שהרי יותר זריזין כהנים מלווים לענין כל דבר בין לענין שמירה בין לכל דבר או דילמא כהנים ולוים בעי דוקא כי היכא דתהוי הכירא טפי לכהנים שהיו שומרים טפי יותר בטוב מאחר שאין באותו מקום הלוים יכולים לשמור כי הם בלבד מפני שהם שהדעת נוטה נראה דדוקא בכהנים ולוים בעי כי היכא דתהוי הכירא: אכסדרה בערוך מפ' אכסדרה היא איתפלידא בלשון תלמוד והיא בית שיש לה ג' דפנות: מה"מ שהכהנים שומרים על הלוים. דאי משום דכתיב משה ואהרן ובניו דילמא בג' מקומות אחרינו בלא לוי דמשה היה שומר כמו באותן כ"א מקומות כא' מהם שהיו הלוים שומרים כהנים ולא ובשביל כך מנ"ל דכהנים ולוים בעו באותן ג' מקומות בסמוך זה לזה כגון הכהנים למעלה ולווים למטה וקא שקיל וטרי מהאי קרא דכתיב ויילו עליך בלווים כתיב בעבודתך ששומרי עמך כמו שאתה שומר או אינו אלא בעבודה בכ"א מקומות שהם שומרים לבדם כשהוא אומר וכו' הא כיצד יתקיים ב' כתובים הללו בעבודתך בעבודת כהנים מלמעלה ולוים למטה וכך מתקיימא בעבודתך היינו שהלוים שומרים

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ל מהלכות תמידין ומוספין הל' ג:

כח ב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' יא:

כט ג מיי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הלכה יב:

תורה אור השלם

1. וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בְּרָכַת טוֹב: משלי כד כה
2. עֵינִי בְּנֶאֱמְנֵי אָרֶץ לָשֶׁבֶת עִמָּדִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי: תהלים קא ו
3. מוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרֵי חֵן יִמְצָא מִמַּחֲלִיק לָשׁוֹן: משלי כח כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעשה בשנים שהיו שוין: (ב) שם במשנה ומלקון לשתי וכו' לרך המזבח וכו' לרך המערב: (ג) מ"ר ד"ה והשות היה וכו' בכאן הס"ל ואמ"כ מ"ה על אונס וכו' שינה לעינו ק"ו אלא על אונס כל"ל והל"ל: (ד) ד"ה אהוב את התוכחות וכו' לעשות הס"ל ואמ"כ מ"ה נחת רוח וכו' מן העולם הס"ל ואמ"כ מ"ה שנאמר ולמוכיחים: (ה) ד"ה נטל וכו' דמדות היא דאמר: (ו) ד"ה נכנסו אחריו הכהנים וכו' בידן ומלקון: (ז) ד"ה ואין אדם וכו' הכי נמי הוא דאמר:

שיטה מקובצת

א) היה לו אות מ' נמתק: ב) משמרתו אמר ר' אליעזר בן יעקב פעם תיבת אומר נמתק: ג) כי הוה מעי: ד) דין וק"ו על אונס שינה עושין דין אלא: ה) האדם אהוב את התוכחות לעשותה כך גרים ר"ש: ו) זוכה. פ"ק דאבות אל: ז) ממיבת ממחליק לשון עד תיבת מי שהוא נרשם על כל תיבה קו לזהות כפ"ד לאור למתקן: ח) מעשה שהיו שהיהן שוין: ט) הפשפש. עיין בעניין בערך פשפש: י) העמידו עושי חביתים אות ה' נמתק: יא) אומרים לו הוי: יב) אל. זבחים (דף כא ע"ב): יג) הכהנים אחריו ושתי: יד) אלו ואלו אמרו: טו) שהוא היה הולך תיבת יהא נמתק:

פי' הרא"ש

כה"ג ואבנטו מעשה מעשה רוקם ולבני אהרן מעשה כתנות ועשית להם אבנטים ויליפין רוקם רוקם ממקצת ואלה פקודי. מה התם כלאים אף הכא כלאים. ומדכתיב ולבני אהרן וגו' ועשית להם אבנטים משמע שהיו אלוקים מאבנט של כה"ג. ואיתא פסחים דגרסי הא ניתא למ"ד אבנטו של כה"ג זהו אבנטו של כהן הדיוט וה"פ אבנטו של כה"ג בי"ה שהיה של בוץ זהו אבנטו של כהן הדיוט כל השנה: מיתבד מותה. לכפול מתחתו כמו מוך שקו' וגו' [מעיין ד:]: **באותן** שאין בהם כלאים. מלגפה וכתונת:

פי' הרא"ש

כה"ג ואבנטו מעשה מעשה רוקם ולבני אהרן מעשה כתנות ועשית להם אבנטים ויליפין רוקם רוקם ממקצת ואלה פקודי. מה התם כלאים אף הכא כלאים. ומדכתיב ולבני אהרן וגו' ועשית להם אבנטים משמע שהיו אלוקים מאבנט של כה"ג. ואיתא פסחים דגרסי הא ניתא למ"ד אבנטו של כה"ג זהו אבנטו של כהן הדיוט וה"פ אבנטו של כה"ג בי"ה שהיה של בוץ זהו אבנטו של כהן הדיוט כל השנה: מיתבד מותה. לכפול מתחתו כמו מוך שקו' וגו' [מעיין ד:]: **באותן** שאין בהם כלאים. מלגפה וכתונת:

קשין. שאני בגדי כהונה היו קשים שמונן היו כפול ו' ולכך אינו בהשנה אבל בגדים בפ"ק דעירובין [נ"ל דעירכין דף ג:] כתיב אינטרטי ליה דסד"א מין דאמתי כלאים בגייהו ליתנהו בגדולים מעשה לך קמ"ל דהני דבעידן עבודה אמתי שלא בעידן עבודה לא אמתי: **האי** נמטא גמדי דגרס. נמנו לבד. גמדא שהוא קשה וכבוד. וכגרס מתקנים אותו: **שריא.** מותר בהנאה לפי שהיא קשה ואין נימא נכרכת עליו: **דאבר** מר מתילות לא נתקדשו ונבעל קרי מטולא חוץ לשמי מתנות. ליף בפסחים פרק אלו דברים [דף סז:] מדכתיב וכל זר לרבות בעלי קרי ומתני' קיימתא לר' יוחנן דאמר מחילות לא נתקדשו מדתנן שבעל קרי היה מהלך ממסיבה דהיינו מחילות ומי הוה קדושות לא היה בעל קרי הולך שם. אבל להא דאמר ובעל קרי מטולא חוץ לשמי מתנות לא נתקדשו אי אמרת דמעיקר היה מהלך ממסיבה דהיינו מחילות לא נתקדשו אלא דמעתה ממתמינן אלא מלגמא דר"י הוא משיך: נחר ליה. הוציא קול ממחיריו לידע אם היה שם אדם: **א"ר** רב פפא. ליעול מר: **א"ל** רבי אבא ע"כ לא ו) עיילת כו'. שאינך נטוע בבית הכפא מי לא היה לך לדבר (ליעול מר) אלא היה לך להשמע קול לחודעיני אם יש שם אדם והיימי נמנע מלינכם: **לאו** הכי תנן מלאו נעול ביזוע שיש שם אדם. אלמא מיקמו דבר זה לסימן שלא יעטרך לשאול אם יש שם אדם ויעטרך הלה להשיב לו: **ורב** פפא. שדינר סבר דר' אבא מסוכן הוא ואם היה משמיע קולו היה הולך לדרכו ומסתכן: **עמוד.** של גדולים הנעקר לגאת והחזירו: **מביא** את אדם להדוקן. חולי שבטנו לבה: **מילון.** אל מי רגלים: (ומה דר"ש א"ל לרב אבא כו' דכיון שראית אותו נעול לא היה לך להתקרב לאו הכי תנן מלאו נעול כו' ור"ש שדיבר אליו סבר מסוכן הוא): חשוך מקון בשבל וקדים מקון בשבל. החמיר בערב והקדים בבקר למקון עלמך לעשות לרבך בשעה שאין בני אדם מלוין בדרכים ולא אבר לתוך פיו: **תנן** התם. משנה היא בנמ' מדות [ב"מ כ] ומייתי לה הכא משמע מאוס דבעי למקבע עלה בנמא ומדות אין לה גמרא: **אריש** הר הבית. אל ומתמוה על לרכי הר הבית כמו אישי כה"ג: ז) ולשון היה לו לשרוף כסותו. ואין כאן מאוס בעל משחית דהבקר ב"ד היה הבקר: **אהוב** את התוכחות אוהב מי שמוכיח: זוכה ט) לאנו. לחלקו ולמוקמתו: מ) (מתמיהין) מי שהיה רוצה לתרום את המזבח. היא היתה עבודה לשעה ותמילא עבודת היום: **לא** כל העתים שוות. פעמים מקדים לבוא ופעמים מאחר לבוא כדתנן בפ"ק דיומא [דף כ:] בכל יום תורמין המזבח מקריות הבוקר או קמוך לו בין מלפניו או מלאחריו ויוסיף הכפורים מחצות ובבגלים מאפורה דאשורה והייני דקאמר פעמים שהוא מקריות הבוקר לגומר רוב פעמים ופליגי התם מאי קריות הבוקר לר' אמר קרא גבוה ולר' אבא אמר קרא מרבגולא: **והממונה** בא ודופק. בפתחי של בית המוקד הפתוח לחול והם פותחין לו אותו פתח: **יבוא** ויפיס. זה הפיים היה בבית המוקד שעדיין לא נפתח שער העזרה ושאר הפייסות היו בלשכת הגזית: **גם'** משכים וטובל כו' אלמא לאו בפיים. דמשמע דטובל בא לתרום לאי בעי פיים מה לו למהר לטבול יתמין עד שיבוא עליו הגולל: **באן** לאחר התקנה. שתקנו בפיים לפי שרלין כל מ' לקדם את המכיר ומאין לידי סכנה דפעם מ' נשברו רגליו של מ': **מי** שרוצה להפיים משכים וטובל. כדי שיהא מוזמן מיד אחר הגולל לעבודתו אי נמי מתמא מיתא המלוה שמא יתבר ויכיים לעזרה בלא עפילה: [**מתני'**] נטל את המפתח. במסכת מדות מפרש מהיכן נטלו: **ופתח** את הפשפש. פתח קטן שהיה אלל הפער הגדול כי לא היו פותחין שער הגדול עד היום: **באכסדרה.** מי כל העזרה היתה מוקפת אכסדרה אלל החומה בנויה על עמודים: היו בודקין. אם יתלאו כלי המקדש בנמוקה: **למקום** עושה חביתין. לשכה שבה מתקנים חביתין [שלב] כה"ג ופגנו אלו בלאו: **הכל** שלום. לא נפקד ממנו כלום: **והרי** המחתה נתונה. מלאין לו מקומו של מחתה: